Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

4 päivänä lokakuuta 2024*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kiireellinen ennakkoratkaisumenettely – Rajavalvonta, turvapaikka ja maahanmuutto – Direktiivi 2008/115/EY – 15 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan b alakohta – Kolmannen maan kansalaisen säilöönotto maastapoistamista varten – Direktiivi 2013/33/EU – 9 artikla – Kansainvälisen suojelun hakijan säilöönotto – Asetus (EU) N:o 604/2013 – 28 artiklan 2 kohta – Säilöönotto siirtämistä varten – Säilöönoton lainvastaisuus – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 6 ja 47 artikla

Asiassa C-387/24 PPU [Bouskoura],[i]

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (Haagin alioikeus, Roermondin istuntopaikka, Alankomaat) on esittänyt 4.6.2024 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 4.6.2024, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

C

vastaan

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev (esittelevä tuomari) sekä tuomarit T. von Danwitz, P. G. Xuereb, A. Kumin ja I. Ziemele,

julkisasiamies: A. Rantos,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Lamote,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.7.2024 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– C, edustajinaan P. H. Hillen ja R. M. Seth Paul, advocaten,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. K. Bulterman ja A. Hanje,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

[i] Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa menettelyn minkään osapuolen todellista nimeä.

– Euroopan komissio, asiamiehinään A. Baeckelmans, A. Katsimerou ja F. van Schaik,

kuultuaan julkisasiamiehen 5.9.2024 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY (EUVL 2008, L 348, s. 98) 15 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan b alakohdan, kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/33/EU (EUVL 2013, L 180, s. 96) 9 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan ja kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 (EUVL 2013, L 180, s. 31, jäljempänä Dublin III -asetus) 28 artiklan 4 kohdan, luettuina Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 6 ja 47 artiklan valossa, tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat palauttamismenettelyn kohteena oleva kolmannen maan kansalainen C ja Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (oikeus- ja turvallisuusministeriön valtiosihteeri, Alankomaat; jäljempänä valtiosihteeri) ja joka koskee valtiosihteerin kahden peräkkäin toteuttaman säilöönottotoimenpiteen lainmukaisuutta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin lainsäädäntö

Direktiivi 2008/115

3 Direktiivin 2008/115 johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Pakolaisaseman myöntämistä tai poistamista koskevissa menettelyissä jäsenvaltioissa sovellettavista vähimmäisvaatimuksista 1 päivänä joulukuuta 2005 annetun neuvoston direktiivin 2005/85/EY [(EUVL 2005, L 326, s. 13)] mukaisesti kolmannen maan kansalaisen, joka on hakenut turvapaikkaa jossakin jäsenvaltiossa, ei olisi katsottava oleskelevan laittomasti jäsenvaltion alueella ennen kuin hänen hakemustaan koskeva kielteinen päätös tai päätös, jolla lopetetaan hänen oikeutensa oleskeluun turvapaikanhakijana, on tullut voimaan.”

4 Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä sovelletaan jäsenvaltion alueella laittomasti oleskeleviin kolmansien maiden kansalaisiin.”

5 Direktiivin 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiot voivat ottaa säilöön palauttamismenettelyjen kohteena olevan kolmannen maan kansalaisen palauttamisen valmistelemiseksi ja/tai henkilön poistamiseksi maasta vain, jos muita riittäviä mutta lievempiä keinoja ei voida soveltaa tehokkaasti tietyssä tapauksessa, erityisesti kun

a) on olemassa pakenemisen vaara; tai

b) asianomainen kolmannen maan kansalainen välttelee tai vaikeuttaa palauttamisen valmisteluja tai maastapoistamista.

Säilöönoton on oltava mahdollisimman lyhytaikainen ja sitä saa jatkaa vain niin kauan kuin asianmukaisella ripeydellä hoidettavat maastapoistamisjärjestelyt ovat kesken.

2. Säilöönottomääräyksen antaa hallinto- tai oikeusviranomainen.

Säilöönottomääräys on annettava kirjallisena ja siinä on mainittava ratkaisun tosiseikkoihin liittyvät ja oikeudelliset perusteet.

Jos säilöönottomääräyksen antaa hallintoviranomainen, jäsenvaltion on

a) joko säädettävä, että oikeusviranomainen tutkii viipymättä säilöönoton laillisuuden ja tekee siitä päätöksen mahdollisimman lyhyessä ajassa säilöönoton alkamisesta;

b) tai annettava asianomaiselle kolmannen maan kansalaiselle oikeus panna vireille menettely, jossa oikeusviranomainen tutkii viipymättä hänen säilöönottonsa laillisuuden ja tekee siitä päätöksen mahdollisimman lyhyessä ajassa kyseisen menettelyn alkamisesta. Tässä tapauksessa jäsenvaltion on välittömästi ilmoitettava asianomaiselle kolmannen maan kansalaiselle mahdollisuudesta tällaisen menettelyn vireillepanoon.

Asianomainen kolmannen maan kansalainen on vapautettava välittömästi, jos säilöönotto ei ole laillinen.

3. Joka tapauksessa säilöönottoa on tarkasteltava uudelleen kohtuullisin väliajoin joko asianomaisen kolmannen maan kansalaisen hakemuksesta tai viran puolesta. Jos säilöönoton kestoa jatketaan, uudelleen tarkastelut toteutetaan oikeusviranomaisen valvonnassa.

4. Kun käy ilmi, että kohtuullista mahdollisuutta maastapoistamisen toteuttamiseen ei enää ole oikeudellisten tai muiden näkökohtien vuoksi tai että 1 kohdassa säädetyt edellytykset eivät enää ole olemassa, säilöönotto ei ole enää perusteltua ja asianmukainen henkilö on vapautettava välittömästi.

5. Säilöönottoa on jatkettava niin kauan kuin 1 kohdassa säädetyt edellytykset ovat olemassa ja niin kauan kuin se on tarpeen onnistuneen maastapoistamisen varmistamiseksi. Kunkin jäsenvaltion on säädettävä rajoitetusta säilöönottoajasta, joka ei saa ylittää kuutta kuukautta.

6. Jäsenvaltiot eivät saa jatkaa 5 kohdassa tarkoitettua aikaa muutoin kuin kansallisen lainsäädännön mukaisesti rajoitetuksi ajaksi, joka ei ole pidempi kuin kaksitoista kuukautta, jos niiden kohtuullisista pyrkimyksistä huolimatta maastapoistaminen todennäköisesti kestää kauemmin siitä syystä, että

a) asianomainen kolmannen maan kansalainen ei tee yhteistyötä; tai

b) kolmansista maista hankittavat tarpeelliset asiakirjat viivästyvät.”

Direktiivi 2013/33

6 Direktiivin 2013/33 2 artiklan h alakohdan mukaan säilöönotolla tarkoitetaan sitä, että ”jäsenvaltio sulkee hakijan tiettyyn paikkaan, jossa hakijalta on viety hänen liikkumisvapautensa”.

7 Kyseisen direktiivin 8 artiklan 1–3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiot eivät saa ottaa ketään säilöön vain siitä syystä, että hän on kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä 26 päivänä kesäkuuta 2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/32/EU [(EUVL 2013, L 180, s. 60)] mukainen hakija.

2. Jäsenvaltiot voivat tarpeen mukaan kunkin tapauksen yksilöllisen arvioinnin perusteella ottaa hakijan säilöön, jos lievempiä vaihtoehtoisia keinoja ei voida soveltaa tehokkaasti.

3. Hakija voidaan ottaa säilöön ainoastaan

a) jotta voidaan määrittää tai varmentaa henkilön henkilöllisyys tai kansalaisuus;

b) jotta voidaan määrittää kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteet, joita ei voitaisi saada ilman säilöönottoa, erityisesti, jos on olemassa vaara, että hakija pakenee;

c) jotta menettelyn yhteydessä voidaan tehdä päätös hakijan oikeudesta tulla alueelle;

d) jos hänet on otettu säilöön [direktiivin 2008/115] mukaisen palauttamismenettelyn yhteydessä palauttamisen valmistelemiseksi ja/tai maasta poistamiseksi ja asianomainen jäsenvaltio voi todeta puolueettomin perustein, mukaan lukien se, että hakijalla on jo ollut mahdollisuus päästä turvapaikkamenettelyyn, että on perusteltua uskoa, että hakija tekee kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen lähinnä viivyttääkseen tai häiritäkseen palauttamispäätöksen täytäntöönpanoa;

e) silloin kun se on tarpeen kansallisen turvallisuuden tai yleisen järjestyksen vuoksi;

f) [Dublin III -asetuksen] 28 artiklan mukaisesti.

Säilöönoton perusteista on säädettävä kansallisessa lainsäädännössä.”

8 Direktiivin 2013/33 9 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kun hallintoviranomaiset antavat säilöönottomääräyksen, jäsenvaltioiden on varmistettava viran puolesta tai hakijan pyynnöstä, että oikeusviranomainen tutkii viipymättä säilöönoton laillisuuden. Viran puolesta tehtävän säilöönoton laillisuuden tutkimisesta on päätettävä mahdollisimman nopeasti säilöönoton alkamisesta. Hakijan pyynnöstä siitä on päätettävä mahdollisimman nopeasti asiaankuuluvien menettelyjen aloittamisesta. Jäsenvaltioiden on tätä varten määritettävä kansallisessa lainsäädännössä määräaika laillisuuden tutkimiselle joko viran puolesta ja/tai hakijan pyynnöstä.

Mikäli laillisuuden tutkimisen yhteydessä osoittautuu, että säilöön ottamista on pidettävä laittomana, asianomainen hakija on vapautettava välittömästi.”

Dublin III -asetus

9 Dublin III -asetuksen 28 artiklan 2–4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Kun on olemassa huomattava pakenemisen vaara, jäsenvaltiot voivat ottaa asianomaisen henkilön säilöön tämän asetuksen mukaisten siirtomenettelyjen turvaamiseksi, kun säilöönotto tehdään yksilöllisen arvioinnin pohjalta, kun se on oikeasuhteinen eikä muita vähemmän pakottavia keinoja voida soveltaa tehokkaasti.

3. Säilöönoton on oltava mahdollisimman lyhytaikainen eikä se saa kestää pidempään kuin on kohtuudella välttämätöntä tarvittavien hallinnollisten menettelyjen toteuttamiseksi asianmukaista huolellisuutta noudattaen, kunnes tämän asetuksen nojalla toteuttava siirto toteutetaan.

Kun henkilö on otettu säilöön tämän artiklan nojalla, vastaanotto- tai takaisinottopyyntö on esitettävä yhden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Tällöin jäsenvaltion, joka toteuttaa tämän asetuksen mukaisen menettelyn, on pyydettävä kiireellinen vastaus. Tällainen vastaus on annettava kahden viikon kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Ellei pyyntöön vastata kahden viikon kuluessa, pyyntö katsotaan hyväksytyksi, ja tämä tuo mukanaan velvoitteen ottaa henkilön vastaan tai takaisin, mihin kuuluu velvoite huolehtia asianmukaisista järjestelyistä saavuttaessa maahan.

Kun henkilö on otettu säilöön tämän artiklan nojalla, hänet on siirrettävä pyynnön esittäneestä jäsenvaltiosta hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon niin nopeasti kuin se on käytännössä mahdollista ja viimeistään kuuden viikon kuluttua siitä, kun toinen jäsenvaltio on joko hiljaisesti tai nimenomaisesti hyväksynyt asianomaista henkilöä koskevan vastaanotto- tai takaisinottopyynnön tai kun muutoksenhaulla tai uudelleen käsittelyllä ei ole enää lykkäävää vaikutusta 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Kun pyynnön esittänyt jäsenvaltio ei noudata vastaanotto- tai takaisinottopyynnön esittämistä koskevia määräaikoja tai jos siirtoa ei toteuteta kolmannessa alakohdassa tarkoitetussa kuuden viikon määräajassa, henkilöä ei saa enää pitää säilössä. Tällöin 21, 23, 24 ja 29 artiklaa sovelletaan vastaavasti edelleen.

4. Jotta voidaan turvata siirtoa hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon koskevat menettelyt, säilöönotto-olosuhteisiin ja säilöön otettuihin henkilöihin sovellettaviin takeisiin sovelletaan [direktiivin 2013/33] 9, 10 ja 11 artiklaa.”

Alankomaiden oikeus

10 Ulkomaalaisista 23.11.2000 annetun lain (Vreemdelingenwet 2000, Stb. 2000, nro 495, jäljempänä ulkomaalaislaki) 59a §:n 1 momentissa säädetään, että ulkomaalaiset, joihin sovelletaan Dublin III -asetusta, voidaan kyseisen asetuksen 28 artiklan mukaisesti ottaa säilöön heidän siirtämisekseen jäsenvaltioon, joka on vastuussa heidän Alankomaiden alueella jättämänsä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä.

11 Ulkomaalaislain 59 §:n 1 momentin a kohdassa säädetään, että valtiosihteeri voi määrätä otettavaksi säilöön maassa laittomasti oleskelevan ulkomaalaisen Alankomaiden alueelta poistamista varten, mikäli yleinen järjestys tai kansallinen turvallisuus sitä vaatii.

12 Ulkomaalaislain 94 §:n 1 ja 6 momentin sanamuoto on seuraava:

”1. Annettuaan 6, 6a, 58, 59, 59a ja 59b §:ssä tarkoitetun päätöksen vapauden menetyksen käsittävän toimenpiteen määräämisestä [valtiosihteeri] ilmoittaa siitä tuomioistuimelle viimeistään 28. päivänä kyseisen päätöksen tiedoksiantamisesta, ellei ulkomaalainen itse ole jo nostanut kannetta. Heti kun tuomioistuimelle on ilmoitettu, ulkomaalaisen katsotaan nostaneen kanteen vapauden menetyksen käsittävän toimenpiteen määräämistä koskevasta päätöksestä. Kanteessa vaaditaan myös korvauksia koskevan oikeuden tunnustamista.

– –

6. Jos asiaa käsittelevä tuomioistuin katsoo, että asianomaisen toimenpiteen soveltaminen tai täytäntöönpano on tämän lain vastaista, tai jos se kaikkia asiaan liittyviä etuja punnittuaan katsoo, että toimenpide on perusteeton, sen on hyväksyttävä kanne. Tässä tapauksessa tuomioistuin määrää, että toimenpide lopetetaan tai että sen täytäntöönpanoon liittyviä menettelytapoja muutetaan.”

13 Ulkomaalaislain 96 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Mikäli 94 §:ssä tarkoitettu kanne todetaan perusteettomaksi ja mikäli ulkomaalainen nostaa kanteen vapauden menetyksen jatkamisesta, tuomioistuin päättää alustavan tutkinnan viikon kuluessa kannekirjelmän vastaanottamisesta. Poiketen siitä, mitä yleisen hallinto-oikeuslain [(Algemene wet bestuursrecht)] 8:57 §:ssä säädetään, tuomioistuin voi myös päättää ilman asianosaisten suostumusta, että valmistelevaa suullista käsittelyä ei järjestetä.

– –

3. Jos asiaa käsittelevä tuomioistuin katsoo, että asianomaisen toimenpiteen soveltaminen tai täytäntöönpano on tämän lain vastaista, tai jos se kaikkia asiaan liittyviä etuja punnittuaan katsoo, että toimenpide on perusteeton, sen on hyväksyttävä kanne. Tässä tapauksessa tuomioistuin määrää, että toimenpide lopetetaan tai että sen täytäntöönpanoon liittyviä menettelytapoja muutetaan.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

14 C:hen kohdistettiin 2.5.2024 ulkomaalaislain 59a §:n 1 momentin mukainen säilöönottotoimenpide (jäljempänä ensimmäinen säilöönottotoimenpide). Valtiosihteeri katsoi tämän toimenpiteen toteuttaessaan ensinnäkin, että C saattoi kuulua Dublin III -asetuksen soveltamisalaan, toiseksi, että hän aiheutti huomattavan vaaran yleiselle järjestykselle pakenemisen vaaran vuoksi, ja kolmanneksi, että Espanjan kuningaskunta oli hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että asianomainen määrättiin otettavaksi säilöön hänen siirtämisekseen kyseiseen jäsenvaltioon.

15 Valtiosihteeri pyysi 3.5.2024 Espanjan viranomaisia ottamaan C:n vastaan Dublin III -asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla. Espanjan viranomaiset hylkäsivät tämän pyynnön 14.5.2024.

16 Valtiosihteeri teki C:stä 17.5.2024 kello 14.51 palauttamispäätöksen, jossa kohdemaaksi nimettiin Marokko. Koska valtiosihteeri katsoi, että oli olemassa vaara siitä, että asianomainen, jonka oleskelu ei ollut laillista, voisi paeta ennen hänen maasta poistamistaan, se toteutti tämän jälkeen kello 14.52 ulkomaalaislain 59 §:n 1 momentin a kohtaan perustuvan säilöönottotoimenpiteen (jäljempänä toinen säilöönottotoimenpide). Tämä toimenpide on edelleen voimassa. Valtiosihteeri peruutti samana päivänä kello 14.55 ensimmäisen säilöönottotoimenpiteen.

17 Asianomainen nosti ensimmäisestä ja toisesta säilöönottotoimenpiteestä kaksi kannetta rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermondissa (Haagin alioikeus, Roermondin istuntopaikka, Alankomaat), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin.

18 C väittää kyseisessä tuomioistuimessa, että ensimmäinen säilöönottotoimenpide on muuttunut lainvastaiseksi 14.5.2024, josta lähtien – kun otetaan huomioon Espanjan kuningaskunnan kieltäytyminen ottamasta häntä vastaan – kyseistä toimenpidettä ei enää voitu perustella asianomaisen siirtämisellä kyseiseen jäsenvaltioon. Tuosta ajankohdasta lähtien valtiosihteerillä oli Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van Staten (ylimmän hallintotuomioistuimen hallintolainkäyttöasiain osasto) oikeuskäytännön mukaan 48 tuntia aikaa määrätä asianomaisen säilöönoton jatkamisesta muulla kuin ensimmäisen säilöönottotoimenpiteen oikeuttaneella perusteella. Nyt käsiteltävässä asiassa tätä määräaikaa ei ole noudatettu, koska valtiosihteeri toteutti toisen säilöönottotoimenpiteen vasta 17.5.2024. C:tä ei siis olisi saanut pitää enää säilössä ja hänet olisi pitänyt vapauttaa ennen toisen säilöönottotoimenpiteen toteuttamista.

19 Valtiosihteeri väittää ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, että ensimmäisen säilöönottotoimenpiteen lainvastaisuus ei vaikuta toisen säilöönottotoimenpiteen, joka oikeuttaa itsenäisesti asianomaisen henkilön säilöönoton jatkamisen, laillisuuteen. Valtionsihteeri myöntää, että on tehty virhe, joka vaikuttaa ensimmäiseen säilöönottotoimenpiteeseen, ja se tarjoaa C:lle 100 euron suuruista summaa korvauksena hänelle siitä aiheutuneesta vahingosta, että häntä on pidetty säilössä lainvastaisesti. Valtiosihteeri väittää kuitenkin, että ensimmäinen säilöönottotoimenpide oli jo peruutettu silloin, kun asia saatettiin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi, ja että kyseistä toimenpidettä ei näin ollen voida kumota.

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van Staten oikeuskäytännössä vahvistetun kansallisen käytännön mukaan kolmannen maan kansalaisen osalta toteutetun säilöönottotoimenpiteen lainvastaisuus ei lähtökohtaisesti voi vaikuttaa hänen osaltaan myöhemmin toteutetun säilöönottotoimenpiteen laillisuuteen, joten toimivaltainen tuomioistuin ei voi kyseisen lainvastaisuuden perusteella vapauttaa tätä kolmannen maan kansalaista. Tämä käytäntö ja tämä oikeuskäytäntö ovat lisäksi sopusoinnussa ulkomaalaislain 59, 59a, 94 ja 96 §:n kanssa, joissa ei säädetä nimenomaisesti toimivaltaisen oikeusviranomaisen velvollisuudesta vapauttaa asianomainen henkilö välittömästi, jos se katsoo, että hänen säilöönottonsa on laiton.

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kuitenkin, että direktiivin 2008/115 15 artiklan 2 kohdan ja direktiivin 2013/33 9 artiklan 3 kohdan mukaan asianomainen on vapautettava ”välittömästi”, jos hänen säilöönottonsa osoittautuu laittomaksi.

22 Kun otetaan huomioon näissä säännöksissä säädetty välitöntä vapauttamista koskeva velvollisuus, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, pitäisikö sen vapauttaa asianomainen henkilö, vaikka säilöönottotoimenpide, jonka nojalla kyseinen henkilö on tällä hetkellä menettänyt vapautensa, ei ole lainvastainen, pelkästään siitä syystä, että aikaisempi säilöönottotoimenpide, jonka nojalla kyseinen henkilö on menettänyt vapautensa, ei enää täyttänyt laillisuuden edellytyksiä.

23 Se toteaa tältä osin ensinnäkin, että tämä kysymys edellyttää sen selvittämistä, onko toimivaltaisen oikeusviranomaisen valvonnan kohde säilössä oleminen vai onko tämän viranomaisen rajattava valvontansa koskemaan voimassa olevan säilöönottotoimenpiteen mahdollista lainvastaisuutta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tässä viimeksi mainitussa tapauksessa mahdollisuus vapauttaa asianomainen henkilö riippuisi viime kädessä siitä ajankohdasta, jolloin tämä vetoaa kyseisen toimenpiteen lainvastaisuuteen, eikä se, että säilöönotto on aikaisemmin ollut lainvastaista, olisi merkityksellinen seikka toimivaltaisen oikeusviranomaisen arvioinnin kannalta. Tässä tilanteessa kyseinen tuomioistuin ei voisi taata perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistettua oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa toiseksi, että unionin oikeudessa ei säädetä mahdollisuudesta jatkaa säilöönottoa hallinnollisista syistä tai uuden säilöönottotoimenpiteen valmistelemista varten, vaan siinä velvoitetaan vapauttamaan välittömästi sellainen kolmannen maan kansalainen, joka on ollut lainvastaisesti säilöön otettuna, riippumatta siitä ajankohdasta, jona kyseisen säilöönoton laillisuus tutkitaan.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kolmanneksi, että Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van Staten oikeuskäytännön mukaan vapauteen pääsemistä koskevan oikeuden vakavan loukkaamisen tapauksessa on mahdollista poiketa säännöstä, jonka mukaan ensimmäisen säilöönottotoimenpiteen lainvastaisuus ei vaikuta toisen säilöönottotoimenpiteen laillisuuteen.

26 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan perusoikeuskirjan 6 artiklassa vahvistetun vapautta koskevan oikeuden ja tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden perustavanlaatuinen luonne puoltaa sitä, että katsotaan, että mikä tahansa lainvastaisen säilöönottotoimenpiteen nojalla määrätty säilöönotto merkitsee näiden oikeuksien vakavaa loukkaamista. Asianomainen henkilö olisi siis vapautettava välittömästi, kun säilöönotto on aikaisemmin ollut lainvastainen, vaikka toimivaltainen viranomainen on lopulta korjannut tämän lainvastaisuuden.

27 Korvauksen maksamisella ei tässä yhteydessä taata perusoikeuskirjan 6 ja 47 artiklassa vahvistettujen oikeuksien asianmukaista suojaa. Asianomaiselle myönnettävän korvauksen suuruutta määritettäessä olisi otettava huomioon säilöönoton lainvastaisuuden kesto ja vakavuus.

28 Koska nyt käsiteltävässä asiassa säilöönottoa on jatkettu yli 48 tunnin ajan ensimmäisen säilöönottotoimenpiteen lainvastaisuudesta huolimatta ja koska toinen säilöönottotoimenpide toteutettiin vasta ensimmäisen toimenpiteen peruuttamisen jälkeen, asianomaisen oikeutta saada tehokasta oikeussuojaa voidaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan suojata asianmukaisesti ainoastaan vapauttamalla hänet välittömästi.

29 Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam päätti tässä tilanteessa lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [direktiivin 2008/115] 15 artiklan 2 kohdan [kolmannen alakohdan] b alakohtaa, [direktiivin 2013/33] 9 artiklan 3 kohtaa ja [Dublin III -asetuksen] 28 artiklan 4 kohtaa, luettuina yhdessä [perusoikeuskirjan] 6 ja 47 artiklan kanssa, tulkittava siten, että oikeusviranomainen on aina velvollinen vapauttamaan säilöön otetun henkilön välittömästi, jos säilöönotto on ollut lainvastaista tai muuttunut lainvastaiseksi milloin tahansa peräkkäisten säilöönottotoimenpiteiden keskeytyksettömän täytäntöönpanon aikana?”

Kiireellistä ennakkoratkaisumenettelyä koskeva pyyntö

30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt, että ennakkoratkaisupyyntö käsitellään Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 a artiklan ensimmäisessä kohdassa ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklassa tarkoitetussa kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä.

31 Kyseinen tuomioistuin on väittänyt pyyntönsä tueksi ensinnäkin, että ennakkoratkaisukysymys koskee määräyksiä, jotka kuuluvat EUT-sopimuksen kolmannen osan V osastossa tarkoitettuihin aloihin. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on myös todennut, että C on ollut säilöön otettuna keskeytyksettä 2.5.2024 lähtien. Kyseisen tuomioistuimen mukaan on lopuksi niin, että unionin tuomioistuimen vastaus ennakkoratkaisukysymykseen on ratkaiseva arvioitaessa sitä, onko sen unionin oikeuden nojalla vapautettava asianomainen välittömästi.

32 Ensinnäkin on todettava, että nyt käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö koskee erään direktiivin 2008/115 säännöksen, erään direktiivin 2013/33 säännöksen ja erään Dublin III -asetuksen säännöksen tulkintaa. Koska nämä direktiivit ja tämä asetus kuuluvat EUT-sopimuksen kolmannen osan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevan V osaston soveltamisalaan, tämä ennakkoratkaisupyyntö voidaan käsitellä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 a artiklan ensimmäisen kohdassa ja työjärjestyksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetussa kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä.

33 Toiseksi on korostettava kiireellisyysedellytyksestä, että se täyttyy erityisesti silloin, kun pääasiassa kyseessä olevaan henkilöön kohdistuu parhaillaan vapaudenmenetys ja kun hänen säilössä pitämisensä riippuu pääasian ratkaisusta, ja on täsmennettävä, että asianomaisen tilannetta on arvioitava sellaisena kuin se on ajankohtana, jolloin tutkitaan pyyntö ennakkoratkaisupyynnön käsittelemisestä kiireellisessä menettelyssä (tuomio 29.7.2024, Breian, C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämästä tosiseikkojen kuvauksesta ilmenee, että C:hen on tosiasiallisesti kohdistunut vapaudenmenetys 2.5.2024 lähtien ja että hän oli tässä tilanteessa ajankohtana, jolloin pyyntö ennakkoratkaisupyynnön käsittelemisestä kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä tutkittiin. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on lisäksi todennut, että se, vapauttaako se mahdollisesti kyseisen henkilön, riippuu unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisukysymykseen antamasta vastauksesta.

35 Tässä tilanteessa unionin tuomioistuimen ensimmäinen jaosto päätti 14.6.2024 esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan hyväksyä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnön nyt esillä olevan ennakkoratkaisupyynnön käsittelemisestä kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

36 Aluksi on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tätä silmällä pitäen tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen. Sen on tältä osin poimittava kaikista kansallisen tuomioistuimen esittämistä seikoista ja erityisesti ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ne unionin oikeutta koskevat seikat, joita on syytä tulkita, kun otetaan huomioon riidan kohde (tuomio 30.4.2024, M.N. (EncroChat), C-670/22, EU:C:2024:372, 78 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

37 Kuten julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 53 kohdasta ilmenee, tältä osin on huomattava, että vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa ennakkoratkaisukysymyksessään ainoastaan direktiivin 2008/115 15 artiklan 2 kohtaan, myös kyseisen 15 artiklan 4 kohta on merkityksellinen nyt käsiteltävässä asiassa siltä osin kuin siinä edellytetään asianomaisen henkilön välitöntä vapauttamista, kun 15 artiklan 1 kohdassa säädetyt edellytykset eivät enää ole olemassa ja kun säilöönotto ei ole enää perusteltua.

38 Tässä yhteydessä on vielä tarkennettava, että unionin tuomioistuimelta ei nyt käsiteltävässä asiassa tiedustella tämän tuomion 18 kohdassa esitetyn, Alankomaiden oikeudessa vahvistetun 48 tunnin määräajan yhteensopivuudesta unionin oikeuden kanssa. Ei siis ole tarpeen tutkia kysymystä siitä, onko kansallinen käytäntö, jonka mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat pitää kansainvälisen suojelun hakijan säilössä enintään 48 tunnin ajan sen jälkeen, kun Dublin III -asetuksen perusteella toteutetun säilöönottotoimenpiteen lainvastaisuuden kannalta ratkaiseva seikka on ilmennyt, yhteensopiva direktiivin 2013/33 9 artiklan 3 kohdassa, johon Dublin III -asetuksen 28 artiklan 4 kohdassa viitataan, säädetyn asianomaisen vapauttamista ”välittömästi” koskevan velvollisuuden kanssa.

39 Tällainen tutkinta koskee näet lähinnä syitä, joiden perusteella Dublin III -asetuksen perusteella toteutettu säilöönottotoimenpide voi olla lainvastainen, kun taas nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lähtee siitä, että ensimmäinen säilöönottotoimenpide on lainvastainen, ja se haluaa selvittää, vaikuttaako tällainen lainvastaisuus direktiivin 2008/115 perusteella toteutetun toisen säilöönottotoimenpiteen laillisuuteen. Lisäksi on selvää, että ensimmäisen säilöönottotoimenpiteen lainvastaisuus ei perustu ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kyseisen 48 tunnin määräajan mahdolliseen yhteensopimattomuuteen välitöntä vapauttamista koskevan velvollisuuden kanssa vaan se perustuu sen mukaan siihen, että toinen säilöönottotoimenpide on toteutettu 24 tuntia kyseisen määräajan päättymisen jälkeen.

40 On siis katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2008/115 15 artiklan 2 ja 4 kohtaa, direktiivin 2013/33 9 artiklan 3 kohtaa ja Dublin III -asetuksen 28 artiklan 4 kohtaa, luettuina perusoikeuskirjan 6 ja 47 artiklan valossa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa ei aseteta toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle velvollisuutta määrätä sellaisen

kolmannen maan kansalaisen vapauttamisesta, joka on säilöön otettuna direktiivin 2008/115 nojalla toteutetulla toimenpiteellä, siitä syystä, ettei kyseistä henkilöä, jonka säilöönotosta on määrätty aluksi Dublin III -asetuksen nojalla toteutetulla toimenpiteellä, ollut vapautettu välittömästi sen jälkeen, kun tämän viimeksi mainitun toimenpiteen todettiin muuttuneen lainvastaiseksi.

41 Tältä osin on muistutettava, että kolmannen maan kansalaisen säilöönotto joko direktiivin 2008/115 nojalla laittomasta oleskelusta johtuvan palauttamismenettelyn yhteydessä, direktiivin 2013/33 nojalla kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyn yhteydessä tai Dublin III -asetuksen nojalla siirrettäessä tällaisen suojelun hakija hänen hakemuksensa käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon merkitsee vakavaa puuttumista perusoikeuskirjan 6 artiklassa vahvistettuun vapautta koskevaan oikeuteen (tuomio 8.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Säilöönoton tutkiminen viran puolesta), C-704/20 ja C-39/21, EU:C:2022:858, 72 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

42 Kuten direktiivin 2013/33 2 artiklan h alakohdassa säädetään, säilöönottotoimenpide tarkoittaa näet henkilön sulkemista tiettyyn paikkaan. Tämän säännöksen – jonka sisältö on lisäksi sovellettavissa direktiivin 2008/115 ja Dublin III -asetuksen sisältämään säilöönoton käsitteeseen – sanamuodosta, syntyhistoriasta ja asiayhteydestä ilmenee, että säilöönotto merkitsee asianomaisen henkilön määräämistä pysymään rajoitetulla ja suljetulla alueella jatkuvasti ja siten kyseisen henkilön eristämistä muusta väestöstä ja hänen liikkumisvapautensa viemistä häneltä (tuomio 8.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Säilöönoton tutkiminen viran puolesta), C-704/20 ja C-39/21, EU:C:2022:858, 73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43 Kun tämän perusoikeuskirjan 6 artiklassa vahvistettuun vapautta koskevaan oikeuteen puuttumisen vakavuus ja tämän oikeuden tärkeys otetaan huomioon, toimivaltaisille kansallisille viranomaisille annettu oikeus ottaa kolmansien maiden kansalaisia säilöön on tiukasti rajattu. Säilöönottotoimenpiteestä voidaan siten määrätä tai sitä voidaan jatkaa ainoastaan noudattaen yleisiä ja abstrakteja sääntöjä, joissa vahvistetaan kyseisen toimenpiteen edellytykset ja yksityiskohtaiset säännöt (tuomio 8.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Säilöönoton tutkiminen viran puolesta), C-704/20 ja C-39/21, EU:C:2022:858, 75 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Jos ilmenee, että direktiivissä 2008/115, direktiivissä 2013/33 ja Dublin III -asetuksessa sekä niiden täytäntöön panemiseksi annetuissa kansallisen oikeuden säännöksissä säädetyt säilöönoton laillisuusedellytykset eivät ole täyttyneet tai eivät enää täyty, asianomainen henkilö on vapautettava välittömästi, kuten unionin lainsäätäjä lisäksi nimenomaisesti toteaa direktiivin 2008/115 15 artiklan 2 kohdan neljännessä alakohdassa ja 4 kohdassa sekä direktiivin 2013/33 9 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa (tuomio 8.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Säilöönoton tutkiminen viran puolesta), C-704/20 ja C-39/21, EU:C:2022:858, 79 kohta).

45 Yleiset ja abstraktit säännöt, joista on kyse tämän tuomion 43 kohdassa ja joilla säilöönoton edellytykset vahvistetaan Euroopan unionin yhteisiksi normeiksi, sisältyvät yhtäältä maassa laittomasti oleskelevan kolmannen maan kansalaisen säilöönoton osalta direktiivin 2008/115 15 artiklan 1 kohtaan, 2 kohdan toiseen alakohtaan ja 4–6 kohtaan. Toisaalta merkitykselliset säännöt kansainvälistä suojelua hakeneen kolmannen maan kansalaisen tilanteen osalta vahvistetaan direktiivin 2013/33 8 artiklan 2 ja 3 kohdassa ja 9 artiklan 1, 2 ja 4 kohdassa ja – kun kyse on säilöönotosta, joka on määrätty siirrettäessä tällaisen suojelun hakija hänen hakemuksensa käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon Dublin III -asetuksen nojalla – Dublin

III -asetuksen 28 artiklan 2–4 kohdassa (ks. vastaavasti tuomio 8.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid ja X (Säilöönoton tutkiminen viran puolesta), C-704/20 ja C-39/21, EU:C:2022:858, 76 kohta). On myös muistutettava, että Dublin III -asetuksen 28 artiklan 4 kohdassa säädetään nimenomaisesti, että kyseisellä asetuksella säännellyissä siirtomenettelyissä sovelletaan direktiivin 2013/33 9 artiklaa.

46 Siitä, vaikuttaako kansainvälisen suojelun hakijaa koskevan säilöönottotoimenpiteen, joka on toteutettu Dublin III -asetuksen nojalla tämän hakijan siirtämiseksi hänen hakemuksensa käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon, lainvastaisuus sellaisen myöhemmän säilöönottotoimenpiteen laillisuuteen, joka on toteutettu direktiivin 2008/115 nojalla ja joka koskee kyseistä henkilöä, jota on pidetty säilössä keskeytyksettä ja jolla ei enää ole kansainvälisen suojelun hakijan asemaa vaan jota voidaan vastedes pitää laittomasti oleskelevana kolmannen maan kansalaisena, on korostettava ensinnäkin, että direktiivissä 2008/115 säännelty säilöönotto maastapoistamista varten ja turvapaikanhakijan säilöönotto erityisesti direktiivin 2013/33 ja sovellettavien kansallisten säännösten nojalla kuuluvat erillisiin oikeudellisiin järjestelmiin (ks. vastaavasti tuomio 30.11.2009, Kadzoev, C-357/09 PPU, EU:C:2009:741, 45 kohta).

47 Laittomasti oleskelevaa kolmannen maan kansalaista koskevan säilöönottotoimenpiteen, joka toteutetaan hänen palauttamisekseen, on siis oltava direktiivistä 2008/115 ilmenevien sääntöjen mukainen. Kansainvälisen suojelun hakijan osalta toteutetussa säilöönottotoimenpiteessä on puolestaan noudatettava direktiivistä 2013/33 ja Dublin III -asetuksesta ilmeneviä sääntöjä.

48 Direktiivin 2008/115 15 artiklan 2 ja 4 kohdassa ei myöskään mainita direktiivin 2013/33 8 ja 9 artiklassa sekä Dublin III -asetuksen 28 artiklassa, joilla säännellään kansainvälisen suojelun hakijoiden säilöönottoa, säädettyjä säilöönoton laillisuuden edellytyksiä eikä viitata niihin.

49 Toiseksi on todettava, että direktiivin 2008/115 2 artiklan 1 kohdasta, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin johdanto-osan yhdeksännen perustelukappaleen kanssa, ilmenee, että direktiiviä sovelletaan jäsenvaltion alueella laittomasti oleskeleviin kolmansien maiden kansalaisiin ja että kansainvälisen suojelun hakijan ei olisi katsottava oleskelevan laittomasti sen jäsenvaltion alueella, jossa hän on hakenut tätä suojaa, ennen kuin hänen hakemustaan koskeva kielteinen päätös tai päätös, jolla lopetetaan hänen oikeutensa oleskeluun turvapaikanhakijana, on tullut voimaan. Unionin tuomioistuin on lisäksi katsonut, että direktiiviä 2008/115 ei sovelleta kolmannen maan kansalaiseen, joka on tehnyt direktiivissä 2013/32 tarkoitettua kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, kyseisen hakemuksen jättämisestä lukien siihen saakka, kunnes tästä hakemuksesta tehdään päätös ensimmäisessä asteessa, tai tarvittaessa siihen saakka, kunnes kyseistä päätöstä koskevan muutoksenhakuasian käsittely on päättynyt (ks. vastaavasti tuomio 30.5.2013, Arslan, C-534/11, EU:C:2013:343, 49 kohta).

50 Tästä seuraa, että jos kansainvälisen suojelun hakijalla on tämä asema, häntä ei voida ottaa säilöön direktiivin 2013/33 tai Dublin III -asetuksen ja samanaikaisesti direktiivin 2008/115 nojalla laittomasti oleskelevana kolmannen maan kansalaisena.

51 Kolmanneksi on niin, että – kuten julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 58, 59 ja 61 kohdasta ilmenee – säilöönottotoimenpide voidaan toteuttaa direktiivin 2008/115 nojalla direktiivin 2013/33 tai Dublin III -asetuksen nojalla toteutetun säilöönoton päätteeksi. Vaikka direktiiviä 2008/115 ei näet sovelleta turvapaikkahakemuksen käsittelyn aikana, tämä ei millään tavoin merkitse, että palauttamismenettely tämän vuoksi päättyisi lopullisesti, koska se voi jatkua siinä tapauksessa, että turvapaikkahakemus hylätään. Kyseisen direktiivin tavoite eli laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten tehokas palauttaminen näet vaarannettaisiin, jos

jäsenvaltiot eivät voisi välttää sitä, että asianomainen voisi turvapaikkahakemuksen tekemällä automaattisesti saada aikaan sen, että hänet vapautetaan (tuomio 30.5.2013, Arslan, C-534/11, EU:C:2013:343, 60 kohta).

52 Unionin tuomioistuin on lisäksi todennut mahdollisuudesta jatkaa kolmannen maan kansalaisen säilöönottoa, että tämä direktiivin 2008/115 tavoite vaarannettaisiin, jos jäsenvaltiot eivät voisi vapaudenmenetyksellä estää laittomasta oleskelusta epäiltyä henkilöä pakenemasta ennen kuin hänen tilannettaan on edes voitu selvittää (ks. vastaavasti tuomio 6.12.2011, Achughbabian, C-329/11, EU:C:2011:807, 30 kohta).

53 On siis todettava, että kansainvälisen suojelun hakijaa koskevan säilöönottotoimenpiteen, joka on toteutettu Dublin III -asetuksen nojalla tämän hakijan siirtämiseksi hänen hakemuksensa käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon, lainvastaisuus ei lähtökohtaisesti vaikuta sellaisen myöhemmän säilöönottotoimenpiteen laillisuuteen, joka on toteutettu direktiivin 2008/115 nojalla ja joka koskee kyseistä henkilöä, jota on pidetty säilössä keskeytyksettä ja jolla ei enää ole kansainvälisen suojelun hakijan asemaa vaan jota voidaan vastedes pitää laittomasti oleskelevana kolmannen maan kansalaisena. Toimivaltaisen oikeusviranomaisen ei näin ollen tarvitse vapauttaa kyseistä henkilöä välittömästi pelkästään siitä syystä, että aikaisempi Dublin III -asetuksen nojalla toteutettu säilöönottotoimenpide on lainvastainen.

54 On joka tapauksessa tarkennettava, että – kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee – vapaudenmenetyksen käsittävän toimenpiteen voimassa pitäminen edellyttää, jotta siinä täytettäisiin tavoite suojata yksilöä mielivallalta, muun muassa, etteivät viranomaiset syyllisty siinä minkäänlaiseen vilpillisyyteen tai erehdyttämiseen, että se on sopusoinnussa Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen asian kannalta merkityksellisessä kohdassa sallittujen rajoitusten päämäärän kanssa ja että esitetty peruste ja kyseessä oleva vapaudenmenetys ovat keskenään oikeassa suhteessa (ks. vastaavasti tuomio 15.2.2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 81 kohta).

55 Tämän tuomion 53 kohdassa esitettyä päätelmää ei kyseenalaisteta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toteamuksella, jonka mukaan korvauksen myöntäminen lainvastaisesti säilöön otetulle henkilölle ei ole omiaan korvaamaan asianmukaisesti sitä, että oikeutta vapauteen on loukattu, eikä sillä varmisteta perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistetun tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden turvaamista.

56 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on tosin niin, että jäsenvaltioiden on perusoikeuskirjan 47 artiklan nojalla varmistettava tehokas oikeussuoja unionin oikeusjärjestyksestä johdetuille yksityisten oikeuksille (tuomio 8.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Säilöönoton tutkiminen viran puolesta), C-704/20 ja C-39/21, EU:C:2022:858, 81 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

57 Unionin lainsäätäjä ei siis ole tältä osin pelkästään vahvistanut yhteisiä aineellisia normeja, vaan se on myös säätänyt yhteisistä menettelynormeista, joiden tarkoituksena on varmistaa, että kussakin jäsenvaltiossa on olemassa järjestelmä, jonka avulla toimivaltainen oikeusviranomainen voi tarvittaessa asian viran puolesta tutkittuaan vapauttaa asianomaisen henkilön heti, kun ilmenee, ettei ole tai ei enää ole lainmukaista pitää häntä säilössä. Jotta tällaisella suojelujärjestelmällä varmistetaan tehokkaasti niiden tiukkojen edellytysten noudattaminen, joita direktiivissä 2008/115, direktiivissä 2013/33 tai Dublin III -asetuksessa tarkoitetun säilöönottotoimenpiteen lainmukaisuudelle on asetettu, toimivaltaisen oikeusviranomaisen on voitava ottaa kantaa

kaikkiin kyseisen lainmukaisuuden tutkimisen kannalta merkityksellisiin tosiseikkoihin ja oikeudellisiin seikkoihin. Tätä varten sen on voitava ottaa huomioon ne tosiseikat ja todisteet, joihin alkuperäisestä säilöönotosta määrännyt hallintoviranomainen on vedonnut (tuomio 8.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Säilöönoton tutkiminen viran puolesta), C-704/20 ja C-39/21, EU:C:2022:858, 86 ja 87 kohta).

58 Siltä osin kuin yhtäältä on kyse oikeudesta vapauteen, on kuitenkin huomautettava, että – kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 73 kohdassa pääosin todennut – säilöönottotoimenpiteen lainvastaisuuden toteaminen ei edellytä kaikissa tapauksissa asianomaisen henkilön välitöntä vapauttamista (ks. analogisesti tuomio 10.9.2013, G. ja R., C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, 39 ja 40 kohta) siten, että asianomainen henkilö voi saada palautetuiksi oikeutensa, kun tällainen palauttaminen ei käytännössä ole enää mahdollista, koska kyseisen henkilön säilöönoton jatkaminen on pätevästi perusteltua muulla itsenäisellä oikeudellisella perusteella. Tästä syystä perusteettomasti säilöön otetuille henkilöille on lähtökohtaisesti maksettava korvaus lainvastaisesta vapaudenmenetyksestä aiheutuneesta vahingosta.

59 Siltä osin kuin toisaalta on kyse perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistetusta oikeudesta tehokkaaseen oikeussuojaan, on huomautettava, että – kuten Alankomaiden hallitus on istunnossa vahvistanut – ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi määrätä valtiosihteerin maksamaan kyseisen viranomaisen nyt käsiteltävässä asiassa konkreettisesti ehdottamaa määrää suuremman korvauksen. Se, että valtionsihteeri on ehdottanut 100 euron suuruista summaa korvauksena C:lle siitä aiheutuneesta vahingosta, että kansallisessa oikeudessa vahvistettu vapauttamista koskeva määräaika on ylitetty 24 tunnilla, ei sinänsä vaikuta riittävän sen osoittamiseksi, että kyseistä oikeutta on loukattu nyt käsiteltävälle asialle ominaisissa olosuhteissa.

60 Lopuksi on muistutettava, että tämän tuomion 53 kohdassa esitetyn päätelmän tekemiseen johtaneista syistä ensimmäisen säilöönottotoimenpiteen lainvastaisuus ei pääasialle ominaisten kaltaisissa olosuhteissa voi lähtökohtaisesti vaikuttaa direktiivin 2008/115 nojalla tehdyn toisen säilöönottotoimenpiteen laillisuuteen.

61 Kaikkien näiden seikkojen perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2008/115 15 artiklan 2 ja 4 kohtaa, direktiivin 2013/33 9 artiklan 3 kohtaa ja Dublin III -asetuksen 28 artiklan 4 kohtaa, luettuina perusoikeuskirjan 6 ja 47 artiklan valossa, on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa ei aseteta toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle velvollisuutta määrätä sellaisen kolmannen maan kansalaisen vapauttamisesta, joka on säilöön otettuna direktiivin 2008/115 nojalla toteutetulla toimenpiteellä, siitä syystä, ettei kyseistä henkilöä, jonka säilöönotosta on määrätty aluksi Dublin III -asetuksen nojalla toteutetulla toimenpiteellä, ollut vapautettu välittömästi sen jälkeen, kun tämän viimeksi mainitun toimenpiteen todettiin muuttuneen lainvastaiseksi.

Oikeudenkäyntikulut

62 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY 15 artiklan 2 ja 4 kohtaa, kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/33/EU 9 artiklan 3 kohtaa ja kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 28 artiklan 4 kohtaa, luettuina yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 6 ja 47 artiklan valossa,

on tulkittava siten, että

ne eivät ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa ei aseteta toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle velvollisuutta määrätä sellaisen kolmannen maan kansalaisen vapauttamisesta, joka on säilöön otettuna direktiivin 2008/115 nojalla toteutetulla toimenpiteellä, siitä syystä, ettei kyseistä henkilöä, jonka säilöönotosta on määrätty aluksi asetuksen 604/2013 nojalla toteutetulla toimenpiteellä, ollut vapautettu välittömästi sen jälkeen, kun tämän viimeksi mainitun toimenpiteen todettiin muuttuneen lainvastaiseksi.

Allekirjoitukset